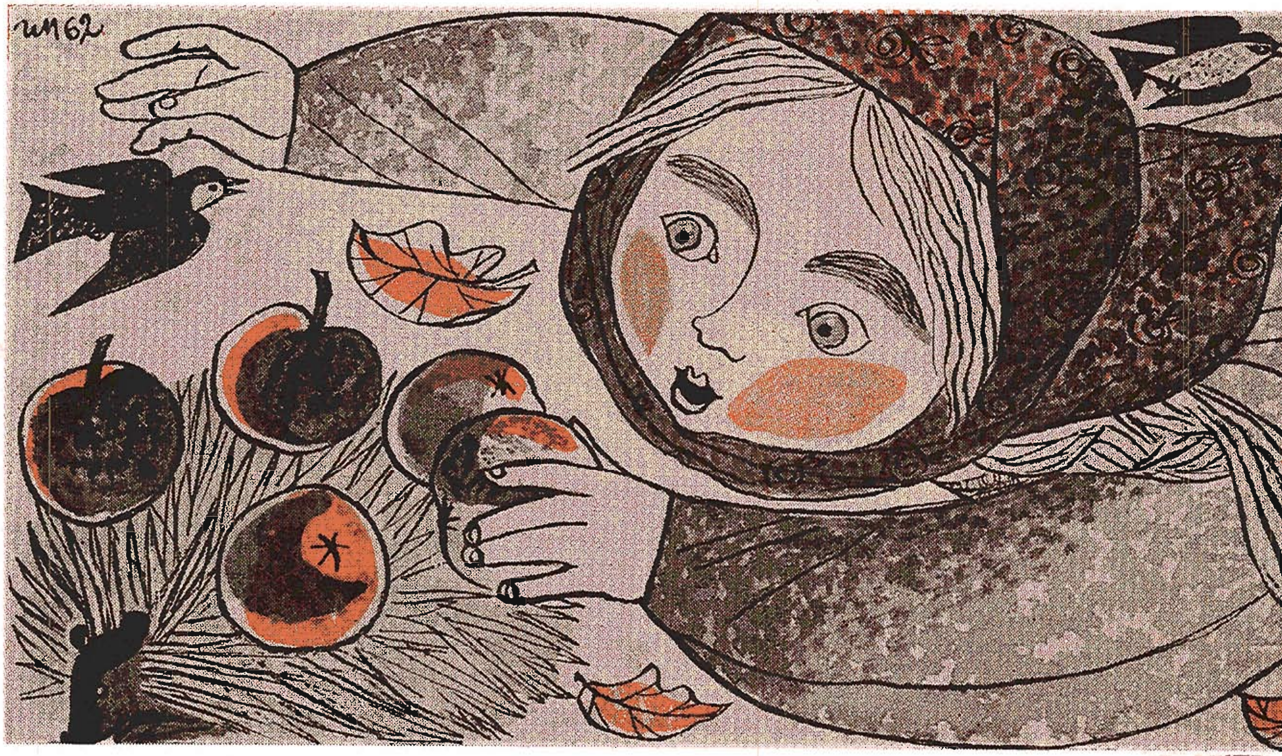
ВЕСЕЛКА

журнал для дітей

РІК IX. ЖОВТЕНЬ, 1962 Ч. 10 (98)

THE RAINBOW

A CHILDREN'S MAGAZINE

Наша пошта

Наш читач і прихильник Зеньо Левицький з Монтреалю (Канада) написав до „Веселки" листа з місця, де він проводив свої вакації. Прочитаймо його листа спільно!

Дорога „Веселко"! Шлю Тобі вакаційний привіт! Весело нам тут, у горах, коло св. Агати. Тут Володимир, Петрусь (Пуньо Довгоніс), Даньо і Нестор, діти стрийка Юрка, Люба і Ляля, діти стрийка Ігоря, я і моя сестричка Мартуся. Володимир, Люба і я вчимося дуже добре. Маємо два котики — Шмірця і Зозульку. Тут є вужі, ящірки й повхи. Я придбав для Тебе нову передплатницю Любцю Левицьку. Здоровлю щиро!

На світлині зліва направо: у першому ряді — Марта і Даньо, у другому — Ірця, Люба і Петрусь (Пуньо Довгоніс), біля них Володимир і Зеньо Левицькі. Всі вони передплатники й пильні читачі „Веселки".

* * *

Нова передплатниця „Веселки", Любця Левицька написала й собі листа до нас:

Дорога „Веселко"! Ціла наша родина Левицьких перебувала цього року на вакаціях в горах коло св. Агати. Кожного ранку ми читали спільно українські книжечки. Читали теж „Веселку". Я хочу мати свою „Веселку", тому шлю передплату й прошу висилати цей гарний журналик і для мене. Я скінчила другу клясу української школи з дуже добрим успіхом. Я маю сестричку Ірцю.

Відповідь Редакції: Дорогі Діти! Дякуємо Вам за вакаційні листи і за світлину. Тішить нас, що Ви любитеся взаємно, добре вчитеся і вмієте добре читати й писати по-українськи. Зокрема щиро дякуємо Зеневі, що придбав нам нову передплатницю Любцю. Вітаємо її в колі наших читачів!

* * *

А ось ще лист Марії Яросевич з Шикаго:

Дорога „Веселко"! Я маю тринадцять років. Ходжу до англійської школи і відвідую курси українознавства. Читаю „Веселку". У журналі подобаються мені „Пригоди Вовка Неситого" й історичні оповідання. А мій братчик Григорій любить слухати, як я йому читаю „Чап-Чалака". Здоровлю щиро!

РОЗГАДКИ ЗАГАДОК ЗА СЕРПЕНЬ-ВЕРЕСЕНЬ 1962 р.: 1) **ХРЕСТИКОВА ЗАГАДКА:** Полтава, Україна, Америка, Прага, косар, Варшава, „Веселка", Львів, очі, Говерля, ранок, аркан, Торонто. Букви на місці хрестиків, читані згори вниз, дають: Тарас Шевченко. 2) **ЩО ЦЕ?** Соняшник. 3) **УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ ЗАГАДКИ:** а) Книжка; б) книжка; в) волосся; г) очі і ніс; ґ) язик, очі, вуха. 4) **РЕБУСИКИ:** рукавиця; лист.

ЗАГАДКИ на стор. 15-ій

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ

Всіх передплатників „Веселки", які залягають з передплатою, просимо негайно вирівняти свою заборгованість, інакше прийдеться стримати їм висилку журналу.

STATEMENT REQUIRED BY THE ACT OF AUGUST 24, 1912, AS AMENDED BY THE ACTS OF MARCH 3, 1933, JULY 2, 1946 AND JUNE 11, 1960 (74 STAT. 208) SHOWING THE OWNERSHIP, MANAGEMENT, AND CIRCULATION OF

VESELKA (THE RAINBOW), published monthly and entered as second-class mail at the Main Post Office, Jersey City, New Jersey, for October, 1962.

1. The names and addresses of the publisher, editor, managing editor, business managers are: Publisher: Ukrainian National Association, Inc., a Fraternal Benefit Society, 81-83 Grand St., Jersey City, N.J.; Editor: Anthony Dragan, 95 Van Nostrand Ave., Jersey City, N.J.; Managing editor: Anthony Dragan, 95 Van Nostrand Avenue, Jersey City, N. J.; Business manager: Joseph Lesawyer, 141-19 Hoover Avenue, Briarwood, L. I., N. Y.

2. The owner is: (If owned by a corporation, its name and address must be stated and also immediately thereunder the names and addresses of stockholders owning or holding 1 percent or more of total amount of stock. If not owned by a corporation, the names and addresses of the individual owners must be given. If owned by a partnership or other unincorporated firm, its name and address, as well as that of each individual member, must be given.): The Ukrainian National Association, Inc., A Fraternal Benefit Society, 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

3. The known bondholders, mortgagees, and other security holders owning or holding 1 percent or more of total amount of bonds, mortgages, or other securities are: (If there are none, so state.): None.

4. Paragraphs 2 and 3 include, in cases where the stockholder or security holder appears upon the books of the company as trustee or in any other fiduciary relation, the name of the person or corporation for whom such trustee is acting; also the statements in the two paragraphs show the affiant's full knowledge and belief as to the circumstances and conditions under which stockholders and security holders who do not appear upon the books of the company as trustees, hold stock and securities in a capacity other than that of a bona fide owner.

5. The average number of copies of each issue of this publication sold or distributed, through the mails or otherwise, to paid subscribers during the 12 months preceeding the date shown above was: (This information is required by the act of June 11, 1960 to be included in all statements regardless of frequency of issue.): 3,200.

JOSEPH LESAWYER, Business Manager.

Sworn to and subscribed before me this 26th day of September, 1962.

WALTER KOWAL, Notary Public, New Jersey

(Seal) (My commission expires Nov. 1, 1965)

Ілюстрація на обкладинці:
Галина Мазепа — Осінь

УКРАЇНСЬКІ ДІТИ НА ЧУЖИНІ

Осипають жовте листя
високі тополі
і барвистим килимочком
розстеляють долі.
Не пече осіннє сонце —
голубливо гріє,
час від часу легесенький
вітерець повіє.
Позліталась горобчики
на кущі ожини,
а на клюмбах червоніють
останні жоржини.

Школярі проходять парком
з горбочка в долину
без галасу та бешкету —
тільки пісня лине.
Під ясеном посідали
гуртом відпочити,
пригадали, що у школі
говорив учитель.
Говорив про Україну,
про її природу,
як Москва скарби грабує
і сили народу.

Зажурились ... Та не можуть
байдуже сидіти,
і складають обіцянку
українські діти:
„Научаймось, виростаймо
відважні та мужні
і на захист України
станьмо в лави дружні!
Допоможемо боротись,
про добробут дбати,
щоб народ наш був щасливий,
вільний і багатий”.

Г. Ч-ка

Іван БОДНАРЧУК

У НОВІЙ ШКОЛІ

Не було вигідно дітям у старій школі: кімнати тісні, лавки скрипучі — однак, діти були терплячі. Правда, дехто покинув школу. До таких слабодухів належав і Юрко Дримба. Він не тільки залишив школу, але й інших відмовляв від неї.

Раз якось Христя по дорозі до школи на майдані між італійцями пізнала Юрка.

— До школи не йдеш, Юрку?

— А ти ще ходиш?

— Авжеж!

— І ще в тій самій клясі вчишся, куди я вікном лазив?

— У тій же.

— Ой-ой! І ще вчитеся про Олега, що його гадина вкусила, і про Володимира, що робив гроші?

— То це все, що ти запам'ятав з історії? Небагато ... А ми вже поступили далеко вперед. І збираємось нову школу будувати. Так!

— Хіба курник! — крикнув глумливо Юрко і погнався за м'ячем.

Христя здогнала Оксану, і вони пішли разом. По дорозі подруги завели розмову про нову школу.

— Якби так справді нам нова школа! Уявляєш? Просторі кімнати, ясні коридори, заля для гімнастики. А над парком виднів би напис: „Українська школа”. О, як це чудово було б! Наша рідна школа і на вигляд не гірша від англійської.

Ще того самого дня діти згадали про це в розмові з учителькою. Христя вже й рисунок показала, як вона собі уявляє нову школу.

Батьки вже віддавна клопоталися приміщенням для школи, а тут і діти свій голос підняли. І пішла поголоска про будову нової школи. Дітям уже й снитися вона почала — висока, з широкими вікнами, ясними кімнатами.

Одного разу, коли діти прийшли під школу, застали вони на порозі заплакану „першачку” Марусю.

— Що сталося?

— Хтось нашу школу розвалив ...

Заходять, справді: двері зняті з завіс, електричні проводи зірвані, стіни обідрані. І загомоніло у клясах: „Будуємо нову школу!"

Відбулися збори, діти вибрали збірковий комітет, заговорили через радіо. Рух і втіха. Біля парку загуркотіли мотори. За огорожею піднялися бетонові стовпи. Росте школа на очах; випнялася з-між дерев, широкими вікнами розглядається на всі чотири сторони світу.

Заквітчали верх школи деревцем. Відбулося посвячення. Обступила школу громада з хоругвами.

— Далеко від рідної батьківщини, за морем, збудували ми школу. Те, що діти винесуть із цих стін, буде завжди з ними, його вогонь не спалить, вода не забере. Ці стіни огріє теплота рідного духа, і світло осяє дитячі душі.

Серед зелені стояла українська школа, мов писанка.

У новій школі відбувалися вписи. У довгій черзі Христя пізнала Юрка. Стояв у кутку тихий, знійковілий, якийсь інший, ніж був тоді, на площі. Винувато розглядався, ніби перепрошувався в усіх за свої провини. Ніхто з давніх друзів не признавався до Юрка, і погляд у нього був сумовитий.

Христя спочатку вдавала, що не бачить його, а потім підійшла, усміхнулась. Юрко зрадів.

— І ти тут? — запитала.

Юрко знійковіло знизав плечима. Христя покрутила головою. Мовчанка. Раптом Юрко видобув з кишені гаманця й несміливо прошепотів:

— Тут усі мої заощадження, я все це жертвую на школу.

— Добре, Юрку! — сказала Христя. — Гроші тут потрібні, але не все можна придбати за гроші. Самі гроші не поможуть.

Юрко почервонів, він зрозумів, про що вона натякала. Так, у його поведінці були промахи. Він відсіявся від гурту, як же йому тепер бути? Всі це пам'ятають, пам'ятає і Христя.

А от і його черга. Підходить до столика. На столику ваза з квітами. За столиком учителька. Вона відкладає перо і вдивляється у хлопця.

— Звідки ти тут узявся?

Юрко спускає очі, паленіє. На вулиці, зустрічаючись з учителькою, він відвертав голову, ніколи не привітався. Тепер стоїть перед нею знійковілий, у горлі давить жаль, ось-ось заплаче.

— Чи ти думаєш, Юрку, в нову школу із старими звичаями увійти?

— Ні, — крутить Юрко головою, а на очах сльози. — У новій школі хочу по-новому почати.

Схиляє голову.

Задумана вчителька взяла перо в пальці і розглянулась. Із рядів полинули їй назустріч ласкаві погляди дітей. Діти ніби притакували: запишіть Юрка, у новій школі він буде інший!

— Запишіть, пані вчителько, коли вже так проситься та обіцяє поправитись! — попрохала за Юрка і Христя. Юрко оглянувся, його обличчя осяяла радість.

За вікном усміхалася срібна осінь.

Роман ЗАВАДОВИЧ *Ілюстрації Галини МАЗЕПИ*

ТКАНИНА ЦАРІВЕН

Була собі царівна — не царівна, а царівненятко, така була молоденька. І привітна була, і хороша була, а що розумна, — то предиво!

Царівна спить, а знадвору погожий ранок стукає у вікно рожевими пальцями: дзіньдзінь!.. Царівна розплющує очка і... що це? У неї на подушці гусениця завбільшки в палець. Не злякалася царівна, не крикнула, не заплакала. Усміхнулася та й каже:

— Як ся маєш, гостенько! Ти перша прийшла мені добридень сказати!

А гусеничка ніби розуміє царівнину мову приязну, сп'ялась на куценьких ніжках, голівкою покивала.

Покликала царівна слуг і наказала: гусениці не вбивати, за вікно не кидати, ніякої кривди їй не заподіяти.

— У моїй кімнатці, в куточку, поставте деревце зелене і покладіть мою гостю на листок

свіжий, запашний. Я буду дивитися, як вона снідатиме.

А опівдні: — Буду дивитись, як вона обідатиме.

А ввечері: — Буду дивитись, як вона вечерятиме.

А на другий день: — Буду дивитись, як вона в мене житиме.

І жила собі гусениця в царівниній кімнаті, листячко поїдала, на галузці спала, росла-виростала, все більша ставала.

І сталось так, що поїхала царівна з батьком, з матір'ю у десяте місто в гостину. Вертається додому, заглядає на деревце, а гусениці нема . . . Тільки на галузці висить щось таке дивне, кругле й подовгасте, чи то грудочка, чи то торбинка.

Задумалась царівна.

— Приведіть мудреця, хай скаже, що воно таке.

Прийшов мудрець бородатий, став те диво оглядати, стукнув себе пальцем у чоло й говорить:

— Це таке диво: мудре дерево мудрий овоч уродило.

— Якщо так, то ти, мудрий чоловіче, мусиш перший його з'їсти! — сказала невдоволена царівна.

— Я сирого не їм — у мене зубів нема! — відповів мудрець.

— Нічого! Зваримо! — царівна на те.

Відчепили слуги грудочку з галузки, кинули в окріп, зварили й подали мудрецеві на золотій тарілці. Став мудрець міркувати, став придивлятись, став грудочку-торбинку розбирати, а вона з тонісіньких блискучих ниточок виткана.

Гляне царівненятко та й дрібними сльозами обіллється:

— Ой, горе! Моя бідна гусеничка! Вона нежива! . .

А в тій торбинці справді мертва гусеничка лежала. Не діждала з лялечки метеликом стати . . .

— Я ж казав, я ж казав! — забурмотів мудрець, уклонився й пішов додому.

А царівна тужить і зідхає, торбинку розмотує, нитки на пальчики навиває і думає-гадає. Думала-гадала, а там і каже:

— Хочу я ці ниточки одну до одної складати, уздовж і впоперек переплітати, тканину ткати. Зробіть мені маленькі кросна!

Зробили майстри кросенця, мов іграшку, і царівна виткала манюсінький шматочок тканини. Хороша вдалася тканина, м'яка, ніжна й блискуча, одним словом — напрочуд.

— Оце мені від безталанної гусенички подарунок! — каже царівна.

Подивились на це люди, стали й собі таких гусениць годувати. Гусениці випускали з ротиків блискучі ниточки, обсновувалися ними й ховалися у торбинках-коконах. А люди розмотували ниточки і ткали з них хороші тканини.

Першу тканину принесли в подарунок нашій царівні. А в царівни весілля незабаром, тож пошили швалі чудову шлюбну суконку. Яка хороша була в ній молоденька царівна!

Мов ангел, мов весна, мов уранішня зоря перед сходом сонця . . .

Ось така вам казочка про першу тканину царівен і королівен — шовк. Тому то і гусеницю і метелика, в якого вона перевтілюється, називають шовкопрядом.

Кросна — звичайний ткацький верстат.

ШОВКОПРЯД

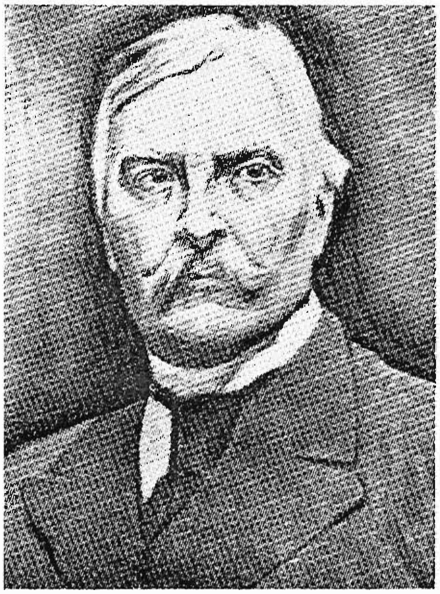
Доглядають малюки
Шовкопряда залюбки.
Дивна гусінь — шовкопряд:
В нього в ротику верстат,
Він на хусточки, на плаття
Робить шовк на тім верстаті.

НАША ДУМА, НАША ПІСНЯ НЕ ВМРЕ, НЕ ЗАГИНЕ!..

Так, наша, українська пісня — це наша слава і наша гордість. Вона така гарна, що зачаровує, наче спів соловейка, і вона така могутня, як рокоти грому!

Українську пісню створив український народ — створила її матуся, співаючи над колискою дитинки, створили її княжі дружинники, вертаючися із воєнних походів, створили кобзарі, співаючи свої думи про козацькі подвиги-бої на степах України і на Чорному морі. Творили її й молоді дівчата, творили бабусі, творили її і малі діти, співаючи свої пісеньки-гри. Це все наші народні пісні.

Композитор Микола Лисенко

І ці народні пісні списали наші музики-композитори, підклали під ноти і скомпонували їх на голоси, на хори, або уклали на їх основі великі музичні твори. І так українська пісня пішла в світ, щоб своєю красою захоплювати інші народи.

Найбільший український музика-композитор — це Микола Лисенко. Він зібрав багато народних пісень, але скомпонував також багато пісень до віршів — до слів Тараса Шевченка. І пісні Миколи Лисенка співає ввесь український народ, і ці пісні слухають тисячі чужинців, подивляючи красу і чар нашої пісні.

Тепер, у листопаді, минає 50 років з того дня, як помер наш великий композитор Микола Лисенко, а в березні минуло 120 років з дня його народження. Увесь український нарід вшановує тепер Миколу Лисенка — вшановують і українські діти з подякою за його чудові пісні і опери для дітей.

В цьому числі містимо деклямацію, сценку і леґенду про українську пісню, а в черговому числі вмістимо статтю і оповідання про нашого творця-композитора. А ви, юні читачі, подбайте, щоб у вашій рідній школі чи в Пласті, СУМ'і вшанували Лисенка дитячим-юнацьким святом.

Не вмре наша пісня — не вмре і пам'ять про нашого великого Миколу Лисенка!

Роман ЗАВАДОВИЧ

ПІСНЯ РІДНОЇ ЗЕМЛІ

Українські діти все співати люблять,
Мов в саду вишневім птиці навесні;
Рідні звуки пісні пестять і голублять
Українське серце в дальній чужині.

Пісне незабутня, пісне рідна, мила!
Хоч ти давня — гарна, вічно молода,
В тобі віщі чари, і краса, і сила,
Ти немов цілюща в джерелі вода.

Хто тебе співає, не забуде мови,
Мови славних предків, прадідів, батьків.
Ти йому приносиш рокіт хвиль дніпрових
І ланів пшеничних молитовний спів.

Тож сіяй між нами, пісне квітко-зоре,
Щебечи нам ніжно пташкою в гіллі,
Понад сірі гори, понад синє море
Принеси нам подих рідної землі.

Леонид ПОЛТАВА

УКРАЇНСЬКА ПІСНЯ

(Сценка про композитора Миколу Лисенка)

БЕРУТЬ УЧАСТЬ: Хлопчик, Дівчинка і Пісня — дівчинка в українській народній ноші (побажано — з бандурою)

ДІВЧИНКА:

Я люблю пісень співати
І про щастя, і про волю,
Як мене навчає мати,
Як навчають в рідній школі.

ХЛОПЧИК:

Я також люблю співати
І пісень чимало знаю.
(до Пісні)
Ну, а ти, дозволь спитати —
Хто ти? Звідки? Чи співаєш?..

ПІСНЯ:

Я співаю всім охоче,
Бо сама я — Пісня, хлопче!

ХЛОПЧИК:

Звідки ж ти тут опинилась?
Де ти, Пісне, народилась?
Із якої ти країни?

ПІСНЯ:

Я з моєї України!

Я співала в чистім полі,
В українському роздоллі:
Люди в полі працювали —
Людям я допомагала!

Я бувала і в походах,
У змаганнях за свободу:
Козаки мене співали,
У бої з собою брали!

ХЛОПЧИК:

А пісні про Божу Матір,
Великодні і різдвяні?..

ПІСНЯ:

Їх складали люди в свята,
Їх співають християни.

ДІВЧИНКА:

Але є пісні й дитячі,
Ось — про пташечку у гаї:
Тільки братік мій заплаче —
Я йому таких співаю.

ПІСНЯ:

О, такі пісні складали
Матері своїм малятам,
Як малята пустували,
Не хотіли вчасно спати.

ДІВЧИНКА:

А скажи нам, Пісне, хто то
З українського народу
Склав пісні, як щире злото,
Про любов і про свободу?

Хто Шевченка щире слово
Обернув на Україні
В пісню, сповнену любови,
Мов у пісню солов'їну?

ПІСНЯ:

Час про це вже знати, діти
(Всі ж ви ходите у школу):
Пісню цю, мов пишну квітку,
Дав нам Лисенко Микола —

Дав найкращу пісню в світі
Славний Лисенко Микола!

(Усі троє виконавців співають українську пісню)

Марія ТУРКАЛО

НАША ПІСНЯ

Українська леґенда

У Свят-Вечір добрий Бог зібрав дітей з кожної країни і з кожного народу, щоб роздати їм подарунки. Діти підходили до Бога по черзі, і Він для кожного мав щось цінне й гарне.

Дітей Швайцарії наділив Бог даром гостинности, дітей Німеччини — даром точности, англійським дітям подарував силу й витривалість, французьким — уміння гарно висловлюватись, італійським — здібність до мистецтва. Скандинавським дітям Бог подарував чесність і вміння змагатися з силами природи. Багато дітей із різних частин світу також дістали прекрасні подарунки.

Коли всі діти, щасливі й радісні, розбіглися, ласкавий Бог побачив у найдальшому куточку раю дитину.

— Хто ти? — запитав Бог.

— Я син України, — відповіла дитина.

— А чому ж ти не підійшов до мене, коли я обдаровував усіх дітей?

— Тут було їх дуже багато, і я не хотів забирати іншим місця, — відповів хлопчик.

Богові стало жаль ввічливого хлопчика з України. Треба було і його чимось обдарувати. І Він промовив:

— Не сумуй, дитино, я маю подарунок і для тебе.

І Бог дав хлопчикові здібність прегарно співати.

Від того дня в українському народі зродився великий талант до співу. В усіх стражданнях, що їх йому не раз доводилося переживати, в страхіттях воєн, у неволі, в щоденних життьових клопотах прекрасна українська пісня приносила йому завжди непереможну витривалість і духове щастя.

Зберігаймо цей Божий дар — рідну пісню!

Микола ЩЕРБАК Ілюстрації Юрія КОЗАКА

ДЕ ДВА СВАРЯТЬСЯ, ТРЕТІЙ КОРИСТАЄ...

Якось квочка зозуляста, трохи сіра й попеляста, та ще семеро курчат порпались на смітнику. Раптом квочка закричала — то курчат вона скликала:

— Кво-кво кво! Куд-ку-дак! Ось вам, маєте — черв'як!

Тут два півники маленькі, Червоненький та Біленький, закричали раптом так:

— Мій черв'як!

— Ні, мій черв'як!

І Червоний, хоч маленький, та зухвалий і спритненький, жваво стрибнув із горбка, щоб вхопити черв'яка. Ухопив і побіг, біг так швидко, скільки міг...

Та Біленький півник вмить кинувся його ловить. Він плигнув із смітника:

— Гей, віддай но черв'яка!

Наробили крику й руху, бігли, скільки сили й духу, аж в очах їм закружляло, аж подвір'я було мало, аж задихались вони!.. Враз — о, жах! — біля стіни бі-

лий півник ухопив другий кінчик черв'яка...

Дивна це була картина і смішна, смішна така: тягнуть півники щосили, наче ґуму, черв'яка. Білий сіпає до себе, а Червоний — навпаки. Так змагались, аж злітали із-під ніг сухі листки...

— Мій черв'як! — сказав Біленький, раптом дзьобика розкрив.

— Мій! — хотів сказать Червоний і те саме теж зробив.

І два півники сварливі упустили черв'яка.

Тут індик собі ходив, по городі він бродив. Шию нашвидку нагнув, черв'яка вхопив дзьобилом і смачненько проковтнув...

Так завжди воно буває: де два сваряться та б'ються, третій спритно користає.

Василь ДУБИНА

Ілюстрації Е. КОЗАКА

ПОРВАНИЙ КОЖУШОК

Бігла, бігла вивірка в садок,
Порваний у неї кожушок.

Як вона стрибала серед трав, —
Кожушинку хтось її порвав.

Як ізлізла з дерева униз —
Може стрівся з нею хижий лис.

Може вовк, а може песик Гав
Сіру кожушинку їй порвав.

Хоч і невеличка та діра,
Треба пошукати кушніра.

Той кушнірик славний їжачок,
Голкою зашиє кожушок.

За роботу вивірка в садку
Яблучок натрусить їжачку.

Ніна БУРИК

Ілюстрація І. БРИКОВИЧА

УРОЖАЙ

Я зернятко маленьке
В городі посадив,
Лежало під землею
Воно багато днів.

А потім показались
Круглесенькі листки,
А потім розцвітали
Жовтесенькі квітки.

Тепер мене вітають
І мама і тітки, —
Зібрав я з урожаєм
Чотири огірки!

Леонид ПОЛТАВА

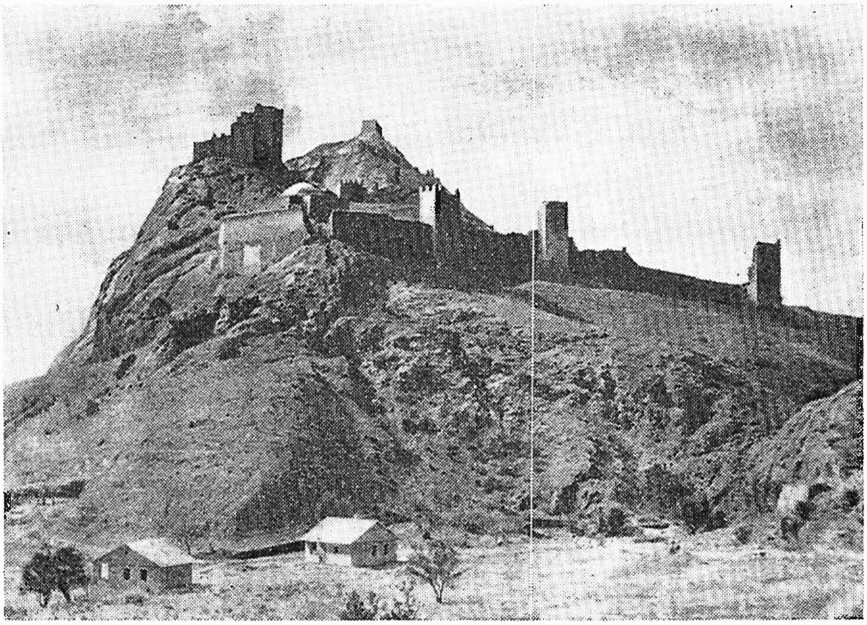
КРИМ

Неначе ластівка весела
На скелі сіла край води —
Так Крим свої розкинув села,
Міста, городи і сади.

Внизу сміється Чорне море
І, ніби з хвилями улад,
Пливуть у сонці Кримські гори,
Брати заквітчаних Карпат.

Сади в долині . . . Небо синє . . .
Орел далеко на шпилі . . .
Це Крим — перлина України,
Флорида нашої землі!

Генуезька фортеця в Судаку

КРИМ — КРАЇНА ЧАРІВНОЇ КРАСИ ГІР І МОРЯ

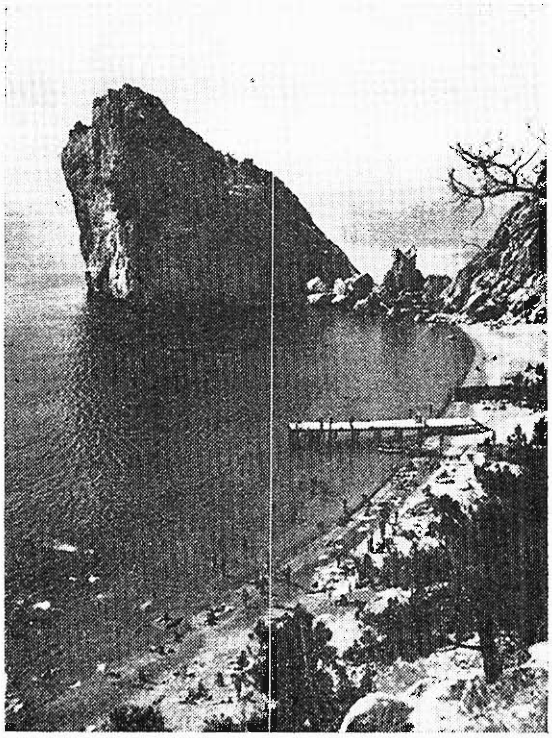
Сьогодні юний Данилко знову береться за своє улюблене зайняття — розглядає разом з батьком атлас світу. В уяві пливе він кораблем по Середземному морю і протоками Дарданелли та Босфор — попри береги Туреччини — дістається на води українського Чорного моря. Прямує на північ, і ось на обрії зариси гір. Це — Крим, його південний берег з чудовими Кримськими горами!

Данилко вже знає дещо про Крим з оповідання „За сестрою", де розказується про відважного Петруся, що ходив визволяти сестричку з татарської неволі. І знає він, що в Криму жили татари — нарід, який протягом століть нападав і руйнував Україну. І знає, що з татарами воювали завзято наші козаки-запорожці. Про славні козацькі походи на Крим читав Данилко з батьком у книжці „Слава не поляже".

Пізніше частина татар переселилася в Туреччину, а решта стала мирними хліборобами. В другій світовій війні татари не хотіли воювати по боці москалів, і Москва тяжко їх за це покарала, виселивши на Сибір.

Ботанічний сад поблизу Ялти

Пляж у Симеїзі

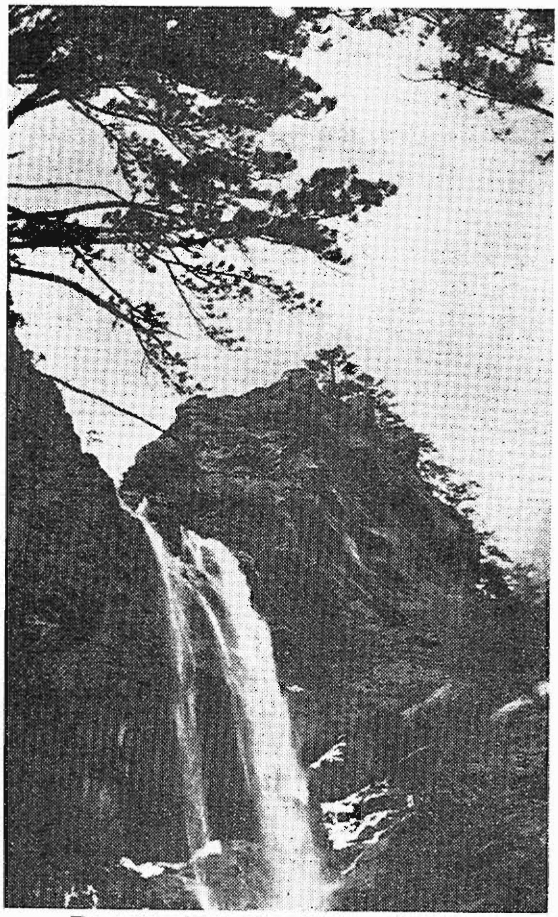
Крим — це область України, найбільше на південь висунена її частина.

Пасмо Кримських гір охороняє південну смугу Криму від холодних вітрів з півночі, а з півдня омиває цю смугу вода незамерзаючого моря. І тут — на півдні Криму — постійно теплий, цілющий клімат, тут вічна зелень, тут плекають виноград, цитрини та інші південні рослини. В Криму є багато лікувальних і купелевих місцевостей — Ялта, Гурзуф, Алушта, Судак і інші. Всі вони розташовані над берегом моря, серед мальовничих гірських

краєвидів — тут поєднані гори й море в чарівну красу природи.

Кримські гори — по-татарськи Яйла — не дуже високі, але незвичайно мальовничі. Низом вкриті вони листяними лісами, вище — шпильковими. Ще вище ростуть трави, на яких випасають худобу.

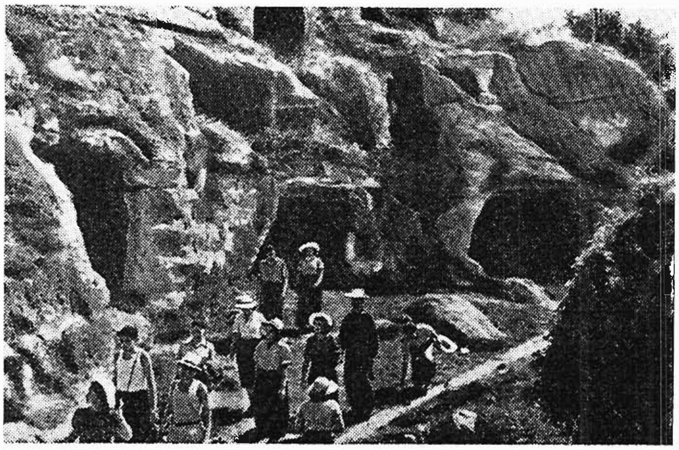
Північна частина Криму — це рівний степ. Тут багато садів і великі лани збіжжя, найбільше пшениці. Вирощують тут також виноград і тютюн. Має Крим і підземні багатства — найбільше їх у східній частині, на Керченському півострові. Тут і нафта, і природний газ, і сірка, і залізна руда. У портовому місті Керчі є великі промислові підприємства, де переробляють зловлену в Чорному морі рибу на консерви, перетоплюють залізну руду. Через Керч проходить залізничий шлях на Кавказ. Щоб переправити поїзд водою — через Керченську протоку, побудовано великий пором.

Водоспад Учан-Су, одне з найкращих місць Криму

Керч дуже давнє місто — тут в VI столітті до Христа була заснована грецька колонія Пантікапея. В середніх віках — в княжих часах Керч належав до Тмуторокан-ського князівства, що його заснували на протилежному Таманському острові князі з київського роду.

Таке ж старе місто в Криму — це Теодосія, колишня грецька колонія. В середніх віках звалася вона Каффою.

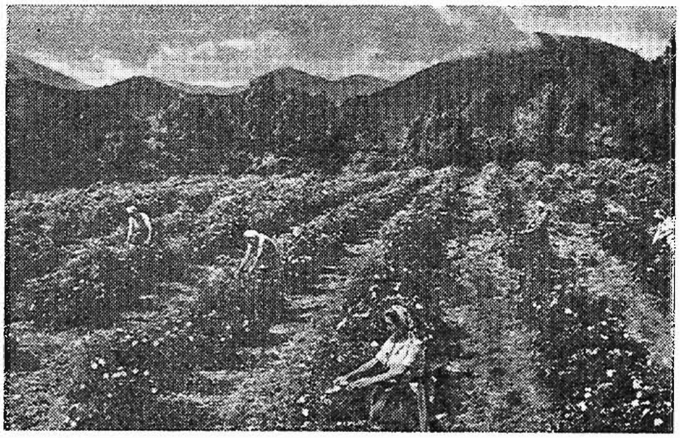

Печери в околиці Бахчисараю

Тут була торговиця невільниками, що їх татари продавали купцям з різних далеких країн.

Головне місто Криму — це Симферопіль над рікою Салгир, що бере свій початок у Кримських горах і впадає в Озівське море. Недалеко від Симферополя побудовано великий збірник води „Симферопільське море", звідки вода каналами йде для зрошування ланів.

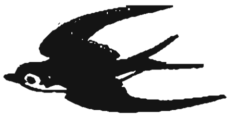
На південному заході Криму розташована військово-морська пристань — Севастопіль. По дорозі з Севастополя до Симферополя лежить місто Бахчисарай, колишня столиця татарських ханів. Тут і досі зберігається ханський палац, тепер перетворений на історичний музей. В околиці зберігаються також середньовічні печерні міста і печерний Успенський монастир.

Плянтація троянд, з яких роблять трояндову олію

У Бахчисараї була колись головна торговиця невільниками, що їх ловили татари під час нападів на Україну. А йшли вони шляхом через Перекіп — вузьку смугу землі, що з'єднує Кримський півострів з південними областями України. Перекіп був не раз місцем жорстоких боїв — через сильні укріплення проривалися наші славні запорожці і йшли походами на Крим, щоб визволяти братів і сестер із страшної неволі.

Б. Д.

Володимир ОСТРОВСЬКИЙ

ВОВК — ДЕНТИСТ

Люди кажуть: вовка годують ноги.

І правду кажуть. Поки вовк був молодий, поки його ноги добре бігали та здоганяли слабших звірят, він не знав, що таке голод. Та, на біду, вовк постарів, ноги під ним підкошуються, не може здогнати не тільки зайця, але й овечки . . . Очима з'їв би цілий світ, а зубами нічого не вхопить . . .

Та не хочеться вовкові вмирати голодовою смертю.

— Треба, — думає вовк, — іти робити, як люди, і пошукати на старість чесної праці, якогось ремесла. Але якого?

Іде вовк лісом і все думає, що б йому робити, щоб заробити на шматок хліба.

— Шевство? Не в моїй природі завжди сидіти на одному місці. Столярство? Нічого не заробиш, бо до наших лісів ще не дійшла мода жити в хатах, сидіти на стільцях за столами та спати на ліжках. Може, ковальство? Дурне! Який заєць чи лис захоче підкуватися?

Бідний старий вовк мало не плаче з розпуки. Їсти йому хочеться аж страх, а заробітку собі знайти не може.

Отак роздумуючи про різні ремесла, вийшов вовк на край лісу. Враз бачить: женеться пес за котом. Пес сам не більший за кота, а кіт від нього втікає.

— Чому це, — думає вовк, — такий великий кіт утікає від цього марного песика?

Став вовк під деревом, приклав лапу до чола і довго думав над тією загадкою.

— Знаю вже! — радісно вигукнув. — Кіт тому втікає від пса, що пес має міцніші зуби. Так, так, уся справа в зубах. Хто має міцніші зуби, того й бояться. Тому то зайці втікають від лисів, лиси від вовків.

Вовк затанцював від радости:

— Знайшов собі ремесло! Знайшов! Стану дентистом. Буду вставляти звірятам вовчі зуби, — вирішив.

***

Задумав вовк стати дентистом, так і зробив. Знайшов великий листок лопуха, написав оголошення та й повісив на грубезному дубі:

„Старий вовк-дентист, що скінчив високу школу за кордоном лісу та практикував у різних полях, кущах і ярах, вставляє звірятам міцні вовчі зуби. Ціни низькі. Приймає щодня від сходу до заходу сонця. Адреса: Глибокий Яр, за багнами й мочарами".

Загомоніли звірі про вовче оголошення. Збиралися біля дуба зайці, лиси, дикі кози, вивірки й інші звірята. Читали оголошення, міркували й захоплювалися; кожному хотілося мати міцні вовчі зуби. Але найбільше захоплювалися зайці та кози, бо Бог дав їм такі слабенькі зуби, що ледве можуть скубати рослину чи обгризати кору. А про оборону від ворогів то й не казати!

— Нам, старим, усе одно! — міркував поважний батько-заєць. — А ось нашим діточкам такі зуби дуже придалися б. Спокійно я вмер би, якби знав, що мої дорогі діточки мають чим боронитися.

Стара коза, почувши міркування зайця, згадала про своїх маленьких козляток і гірко заплакала:

— Повірте мені, я безупину тремчу за своїх дітей. Вони мов янголятка, та, крім тонесеньких ніжечок, нічогісінько не мають для рятунку. Може б ми, сусідко, — звернулася до зайчихи, — справді пішли до того вовка-дентиста? Хай би вставив нашим діткам вовчі зуби.

І пішли зайці, лиси, вивірки та інші звірі до Глибокого Яру, мов селяни на торг. Ідуть і ведуть своїх діточок — зайченят, лисенят, вивірченят, тхоренят, козляток.

Вовк наклав великі окуляри, згорбився, зсунув брови, увічливо вітає гостей і каже:

— Мусите залишити в мене своїх діточок, бо треба від кожного взяти мірку, доробити зуби, припасувати їх і залікувати. А через те, що всім нараз вставляти зубів не можу, щодня хтось один буде приводити до мене по одній дитині.

На перший раз залишив вовк у себе маленьке товстеньке зайченятко.

***

Посадив вовк зайченя на пеньок та й каже:

— Відкрий свого ротика, я огляну твої зубки.

— А ви, вовче, не з'їсте мене? — тремтить зайченя.

— Що ти!? Хіба дентисти їдять своїх пацієнтів?

Оглядав вовк заячі зубки, а якийсь таємничий голос у серці все шептав йому:

— З'їж його, з'їж!

— Ні, — подумав вовк, — я став чесним дантистом і їсти нікого не буду.

А внутрішній звірячий голос не перестає шептати:

— Мусиш з'їсти, бо вовком ти був, є і вовком помреш!

Вовкові аж млосно робиться. Зайченя таке гладеньке, так пахне молоденьким м'ясом! Слина у вовка тече струмком, усе нюхає зайченя, а щелепи самі роззявляються. Не видержав вовк, клацнув зубами й задушив зайченя . . .

Прийшла зайчиха до Глибокого Яру, але вовка вже не застала. По рештках пізнала своє зайченя та й заголосила. Довідалися звірі, піймали вовка і били без милосердя, аж перестав дихати.

От така постигла його кара. Котюзі по заслузі!

Б. ДАНИЛОВИЧ

ЯК МАРТУСИНА СОРОЧКА ВИРОСЛА НА ПОЛІ

Пригріло весняне сонечко. Мартусин тато ходить по полю і розкидає по ньому маленькі зернятка.

— Що ви робите, тату? — питається Мартуся.

— Льон сію, доню. Виросте з нього сорочечка для тебе.

Задумалася Мартуся: не бачила, щоб сорочки та росли на полі.

Минув один тиждень, другий, і на полі виросла зелена трава.

— Гарна буде зелена сорочка, — думає Мартуся.

А трава росте й росте! Сонечко її пригріває-пестить, а дощик поливає. І ось дивись: розцвіла травка дрібними синіми квіточками; такими синіми, як Мартусині очі.

— Ой, і гарна ж буде сорочечка! — радіє Мартуся.

Цвіли квіточки, аж поки не облетіли. І тільки зелені голівки лишились на стеблинках.

Одного дня прийшла на поле Мартусина мама, стала виривати льон з корінням. Пов'язала його в снопики та й поклала в ставочок.

Засумувала Мартуся, що її сорочечку топлять у воді.

Минуло два тижні, мама видобула льон з води й висушила на сонці.

А потім на терлиці ламала його, терла, руками чистила й чесала. Став льон гладкий і м'який.

— Оце ж і буде тобі гарна сорочечка, — сказала мама Мартусі.

А Мартуся подумала:

— Цей льон зовсім, як волосся, а до сорочечки ніяк не подібний.

Минулася осінь, прийшла зима.

У зимові вечори намотувала мама льон на кужіль і пряла з нього довгі нитки.

— Фурр, фурр, фурр, — щовечора фуркотіло веретено в хаті.

— Це нитки, — сказала Мартуся, — а де сорочечка?

— Буде й сорочечка, — відповіла мама.

Другого дня в хату внесли ткацький верстат. Натягла мама на нього основу й почала ткати. Переплітала спритно нитки, і Мартуся бачила, як з ниток робилося полотно. Міцне, довге, сіре полотно.

Мама розкладала його на снігу, морозила, а навесні розстеляла на траві й поливала водою.

Від води та сонечка полотно стало біленьке, біленьке.

А одного дня взяла мама ножиці і — чахчах — покраяла полотно й почала шити на швальній машині.

Тарахкотіла машина — трах-трах-трах, — а мама сорочечку шила.

І вже на другий день одягла Мартуся нову сорочечку. Але не зелену і не синю, а білу-біленьку.

Пояснення: У цьому оповіданні показано, якої треба праці, щоб із дрібнесеньких зеренець льону виростити рослинки і з їх міцних волокон зробити полотно. Ще донедавна селянки самі пряли льон на кужелях і ткали на верстатах з ниток полотно. Тепер все це роблять у фабриках.

В Україні ще й досі по селах мочать або росять льон, сушать, тіпають на терлицях і чешуть на великих гребенях, а тоді здають у фабрику. Чи знаєте, діти, як виглядає терлиця, веретено і кужіль або ручна прядка?

Ганна ЧЕРІНЬ *Ілюстрація П. ХОЛОДНОГО*

ЩО ПОТРІБНО ДЛЯ РАКЕТИ

**Признатись вам по щирості,
Яка мета моя —
Коли б скоріше вирости!
Пілотом буду я!**

**Ми, хлопці, часто маримо
(Вже вдача в нас така)
Водити понад хмарами
Меткого літака.**

**Зробилися крилатими
Тепер людські сини,
Бо вже дали нам атоми
Ракетні двигуни.**

**Вже скоро в цілім всесвіті
Не буде таємниць,
На мапах будем креслити
Шлях для сталевих птиць.**

**Тож кожен хлопець змалечку
Героєм хоче буть.
Він пильно струже паличку —
Для літака, мабуть.**

**Буває, хлопці деякі
Науку геть набік —
Давай ракети клеїти,
Прогаявши ввесь рік . . .**

**Даремні їхні клопоти!
Ракета — не візок.
Її ніяк не зробите
З бляшанок чи трісок.**

**З трісок тріски й залишаться!
Бо на такім коні
Доїхати до Місяця
Можливо лиш у сні!**

**Спитав я свого братіка:
— Що треба для ракет?
— Багато: й математика,
І фізики секрет,**

**І хемія — у тому я
Упевнився таки —**

**Крім того, астрономія,
Наука про зірки,**

**Ще й метеорологія —
Пізнати треба й ту,
Щоб часом із дороги я
Не збився на лету.**

**В науці будьмо мужніми,
Щоб нам вдались діла,
Щоб праця та напружена
Намарне не пішла.**

**Тож треба не лінитися,
Вперед в науці йти,
І вчитись, вчитись, вчитися
Для славної мети.**

**З книжками і бльокнотами
Штурмуємо знання!
Ми будемо пілотами,
І братік мій — і я!**

М. МАМОРСЬКИЙ

ДВІ ПОХВАЛИ

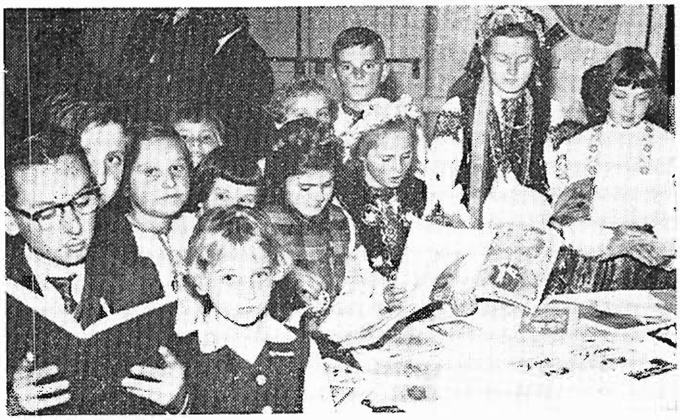
У нашій школі був Степан.
Хвалив себе усюди сам:
„Я найсильніший, наймудріший,
Найкраще деклямую вірші,
Я над усіх усе й усюди!"
Але чогось мовчали люди . . .

А інший хлопець, Ярослав,
Неговіркий — усе мовчав,
Зате ж про нього все й усюди
Похвально говорили люди:
„Як добре вчиться, як співає,
Він перший, кращого немає".

Скажи, Мартусенько мала,
Чия вартніша похвала?

МІСЯЦЬ УКРАЇНСЬКОЇ КНИЖКИ Й ПРЕСИ В АВСТРАЛІЇ

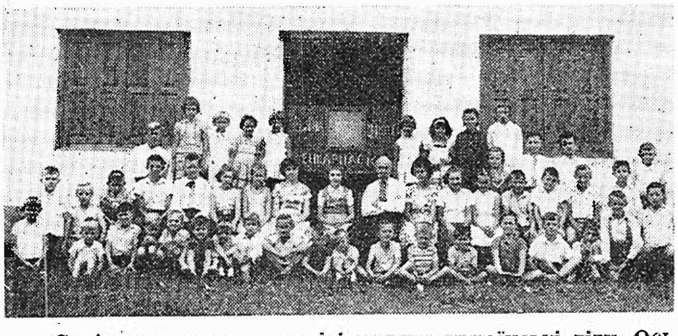
Бачите цих дітей у гарних народних одягах, що з зацікавленням оглядають кольорові книжечки й дитячі журнали? Це українські шкільні діти з Мельбурну в Австралії на книжковому базарі, влаштованому Союзом Українок і Шкільною Радою під час дитячого балю.

Шкільна Рада і Союз Українських Організацій в Австралії проголосили червень і липень місяцями рідної книжки й преси. У той час скрізь в Австралії, де живуть українські поселенці, влаштовано виставки українського друкованого слова. Найбільший успіх мали дитячі видання.

Котрий місяць присвячено українському друкованому слову в Америці?

⁂

„ВЕСЕЛКА" НАД ПАРАГВАЙСЬКИМ ПРАЛІСОМ

Скрізь по широкому світі живуть українські діти. Ось на цій світлині учні „Рідної Школи" зі своїм учителем п. Олександром Бачуном у містечку Енкарнасіон, що лежить серед тропічних пралісів у далекому Парагваї. Діти ходять до школи вечорами двічі на тиждень під час шкільних ферій у грудні, січні, лютому. Вони пильно читають „Веселку" й українські дитячі книжки.

СКОРОМОВКА

Прокажіть скоренько, без помилки:
На дворі трава, на траві дрова!

1. УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ ЗАГАДКИ

а) Сам рожевий, цукровий, жупан зелений, оксамитовий.
б) Кого рвуть, мнуть, тчуть і на стіл кладуть?
в) На одній ямі сто ям з ямою.
г) Без ніг, а ходить.
ґ) Без рук, без ніг, на животі повзе, ще й інших везе.
д) Вище гори, нижче трави.

⁂

2. НАЗВИ РОСЛИН

Знайдіть у цих реченнях назви управних рослин:
1. Собака — пожиточний звір.
2. Івась — ровесник Марійки.
3. Знялася буря — кинула човном.
4. В Парижі будують українську церкву св. Симона.
5. Катруся — мала господиня.

⁂

3. ШАРАДА

Мій перший склад — тварина то морська,
Її полюють люди радо.
А вигук — буде другим складом.
Разом країна. Та яка?

⁂

4. МЕТАГРАМА

В дощ, у спеку і в морози
Мчать повз мене паровози,
Безперервно ночі й дні
Люди ходять по мені.
Зміниш „е" на „о" — тоді
Попливу я по воді.

⁂

5. ЩО ЦЕ?

Свого місця не міняє,
І не рушиться ніколи,
Та — вперед все їде, в простори!
У міста, ліси і в поле,
Понад ріки, поміж гори,
І вдолину знов збігає . . .
Нумо, хто з вас відгадає?

ХВАЛЬКО

У нашому гуртку є Івась Балакун. Яку б книжку він не прочитав, завжди все перекрутить і розповість так, наче те все з ним сталося. Раз почав він розповідати про пригоду, яка нібито йому трапилася. А Петрусь каже: „Знаю. Потім крига відірвалася від берега, і тебе треба було забрати з неї гелікоптером". — „Звідки ти про це знаєш?" — спитав здивований Івась. — „Я читав книжку про це", — відповів Петрусь. Усі хлопці засміялися. Але Івась не розгубився: „От бачите, про мене вже й книжку написали, а я й не знав", — сказав він.

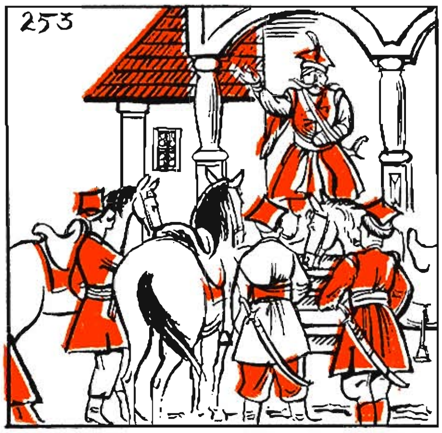
Хлопці все одно йому не повірили.

Сценарій і текст: *Р. ЗАВАДОВИЧ*
Scenario and story: R. ZAVADOVYCH

Ілюстрації: *П. ХОЛОДНИЙ*
Illustrations: *P. CHOLODNY*

БОГДАН, КОЗАК-ХАРАКТЕРНИК — ІСТОРИЧНА КАЗКА
UKRAINIAN TALE — BOHDAN, KOZAK-SORCERER

РОЗДІЛ XVII: ХУТІР У ПОЛУМ'Ї — *CHAPTER XVII: A HAMLET IN FLAMES*

Сердитий польський пан наказав своїм гайдукам спіймати „сліпого бандуриста-силача".

The angry Polish lord ordered his henchmen to catch "the blind bandurist-strongman."

Задудніла земля під копитами двадцяти коней . . .

The earth shook under the hoofs of twenty steeds . . .

— Це за нами погоня! — крикнув Данчик, стоячи за придорожнім кущем.

"This posse is after us!" — Danchyk called out, standing behind a roadside bush.

— Іди за мною!— сказав спокійно Богдан, і обидва пішли поза кущами.

"Follow me!" — Bohdan replied calmly, and they both went into the bushes.

Козак і його чура зникли в невеликому хуторі, що стояв самітно серед поля.

The Kozak and his aide disappeared in the small hamlet that stood alone in the fields.

— Він там! Зараз будемо його мати! — крикнув на радощах старшина гайдуків.

"He's there! We'll get him now!" — the leader of the posse called out in joy.

(Продовження буде)

(To be continued)